

la diferenciació *mn* > *md* que veiem en *colonda* COLUMNA, *andar* AMNARE, val. *llanda* LAM(1)NA (i altres casos que cito en el DCEC I, 203b35ss., i s. v. *coron-del*).¹ Es tracta de l'arrel usada per dir 'mà dreta', 'de bon auguri', 'lloc feliç' (> Yemen) en l'àrab de pertot i de tots els temps, si bé és veritat que *PAlc*, *RMa* i Lerch. solament registren, amb aquest valor, una altra forma de la mateixa arrel, *yamīn*, *al-yamīn*, *Yamīni*; avui també s'usa *yāmnā* a Algèria i al Marroc francès, i així es registra ja en àrab clàssic (Beaussier 1091b *y(a)mnā*); Daniel Ferré *yamna* adj. f. «droite, qui est à la droite»; Belot *yamna* «côte droit, à la droite».

També en el mateix terme d'Ontinyent hi ha la *Llomandilla*, partida muntanyenca igualment (xxxii, 114.13), on podem veure l'adj. *yam(i)niya* 'de la dreta', combinat amb *llom(a)*, i amb la -y- aràbiga final canviada en *-lla* per propagació de la *Ll-*. (cf., però, altra etimologia possible, a l'article *Antella*). Com que *LUMBUS*, *LUMBA*, havia passat al mossàrab (recordem *Llombai*, *Llombo*), es pot tractar d'una combinació ja formada en l'àrab local *lomb-yamniya*, amb una natural contracció; passat que penséssim en una combinació de dos mots purament àrabs, com ho podria ser potser amb *alam* 'mons' (*RMa* 481.4f.), mot que també significa 'molló, fita', i en aquest sentit té també forma femenina *alāma* «marque, signe, borne» (Belot) (> *alāma yamniya*), amb algun fenomen haplògic.

¹ Fenomen natural en mots tardans (arabismes, semicultismes, en què el poble, fugint del grup (en romànic, desueta) *mn* (imposat per la pron. culta, o la dels arabòfons conscients de l'arrel *ymn*) eludí la dificultat diferenciant les dues nasals.

Aliano, *Villare* ~ (Aebischer), erroni per *Aliario*,³⁵ *V. Vilaller Aliàs*, *-iassa*, *-ieta*, *V. Ali Alifange*, *V. Ali Aligol*, *V. Irgo* (Iran Top. Boí) *Alinyà*, *V. ALENYÀ*

ALINS

Existeixen en la zona pirenenca diversos topònims relacionats etimològicament: *Elins* i *Santa Cecília d'Elins* (Urgellet), *Mas d'Alins* (Urgellet), *Mas d'Alins* (Andorra), *Alins* (Alt Pallars), *Linse* (Esterrí d'Aneu, Alt Pallars), *Els Clots de Lins* (Escaló, Alt Pallars), *Comalins* (Monesma, Ribagorça), *Alins* (Ribagorça), *Alins* (Llitera). Qui sap si també *Linza*, *Linzola* (a la vall d'Ansó). Com era d'esperar, el topònim ha passat a la nostra antroponímia i el cognom *Alins* no és infreqüent.

Elins era una antiga parròquia de la vall de Pallerols i Santa Cecília d'Elins un monestir de monges benetes allà ubicat i documentat de 881 a 1436. Devia ser a mig curs del riu que baixa de Sant Joan de l'Erm a Noves, prop de Pallerols del Cantó. La parròquia d'Elins apareix mencionada ja a l'Acta de la Seu: 839. «Similiter ipsa parrochia de Novas atque Garomonse vel Helinse, atque Berhen sive Eguils, seu eciam Taurarcita cum Confulente, vel sancta Eulalia cum Co-

niuncta, atque Villarubea cum Bochona vel Tyrone» (Baraut, *Cart. And.*, § 5, 53). Poc més tard trobem l'adjectiu *Elinsetano*: 865, «... in territorio Elinsetano, prope billa Nobas» (Baraut, *Codinet*, § 9, 8). En el *Cart.* de Sant Cugat s'ens parla l'any 1045 del «cenobium Sancte Cecilie Elitensis» (*Cart.* St. Cugat II, 224.8), amb una llatinització fantasiosa del topònim.

La relaxació de la vida monacal era ja manifesta l'a. 1135, quan el comte Ermengol es veu en la necessitat de promoure l'expulsió de les monges¹ «qui diu male vixerunt ibi». 1135: «Ermengaudus comes... dono... ecclesiam Sancte Cecilie... sub tali racione... ut devotas quas ibi sunt eciciatis qui diu male vixerunt ibi et postea mitatis ibi monachos qui... regulam pastoris Benedicti immitent» (*Cart.* Tavèrnoles, 125-127). Al segle següent trobem ja la forma *Elins*, quan el vescomte de Castellbò concedeix la seva protecció i defensa als habitants del lloc: 1278. «... nos Rogerius Bernardi... comes Fuxi et vicecomes Castriboni... recepimus vos omnes homines de *Elins* et mulieres ibi habitantes» (Baraut, *Doc. Castellbò*, 16.4).

No tenim seguretat que no sigui idèntic a l'anterior un *Mas d'Alins*, del qual no tenim altra notícia que la que en dona l'Espill de Castellbò (1518) com a pertanyent a la batllia d'Aravell i Ballestar (SdUrg.): 1518. «Masos de dita ballia. Lo mas d'en Vall, en lo qual habite Bernat d'en Vall. Lo mas de Alins en lo qual habite Llorens Alins» (Baraut, *Espill Castellbò*, 75).

Tenim notícia de l'existència a Andorra del *Mas d'Alins*, en el terme de Sant Julià de Lòria, tocant a Argolell segons el mapa de Chevalier i Anyós (*Relació Vall d'Andorra*, 8): «... lo mas de *Lins* casa sola ab capella...». 1176: *Elinç*; 1260 *Elins* (*Cart. d'And.* 76, II 112).

Entre els diversos pobles anomenats Alins és potser el de la Vall Ferrera el més conegut. Coromines va recollir la pronunciació *lins* allà mateix i també a Àreu i a Tor. La documentació d'aquest és antiga i abundant. Es troba ja *Helinsi* a l'Acta de la Seu: 839. «Tradimus vero ipsas parrochias comitatu Paliarenis ... ipsas parrochias (de valle Tirbiense, Baien et Alende, cum Ferrera, et Burg) et Viros, Tirbia quoq(ue et Tava)scanni vel Asneto sive *Helinsi* vel Harauo»; més tard «alode de *Alinse*» (fi del S. x; Abadal, *P. i R.*, 320). La variant *Elins* és també freqüent: 1163 *Elins* (Serrano S., *NHRbg.* 110); 1164 *Elins* (Kehr, *Papsturk.*, 399. L'Espill de Castellbò ens descriu així el lloc: 1518. «La vila de *Alins* és situada en Vallferrera; té dues parts: La una és a la vila baixa en lo pla serca de Noguera, són cases sens muralla; la altre és a la fortaleza, la qual està en la sumitat de un tossalet, situada sobre rocha» (Baraut, *Espill Castellbò*, 54).

La toponímia menor forneix una variant arcaica del mateix nom: *Les Escalles de Linse* a Esterrí d'Aneu, oït *linse* per JCor. allà i també a Isavarre i a Sorpe.

A Escaló les enquestes de l'Onomasticum varen recollir *Els Clots de Lins*, topònim que sembla ser diferent de l'*Alins* de la Vall Ferrera, del qual dista 15 k., i també del *Linse* d'Esterrí, uns 8 k. més lluny.

Ja a la Ribagorça trobem la partida de *Comalins* a